

https://www.researchgate.net/publication/340099636_Kacak_T_B_SUCASNA_U_KRAINSKA_REALISTICNA_PROZA_DLA_PIDLITKIV_ZMINA_ESTETICNOI_PARADIGMI (дата звернення: 28.04.2025).

4. Кузенко Г. М., Проданюк М. Т. Асоціативна природа символів у художньому перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. № 42. Т. 3. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&Image_file_name=PDF%2Fnmgu_filol_2019_42%283%29__15.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=0 (дата звернення: 29.04.2025).

Надія Зарванська,
Тернопільський національний
педагогічний університет імені В. Гнатюка,
студентка IV курсу
факультету філології і журналістики
Науковий керівник:
д. пед. н., проф. **Наталія Грицак**

ВИВЧЕННЯ ТВОРІВ НА ІСТОРИЧНУ ТЕМАТИКУ У 5 КЛАСІ НА УРОЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Історичні твори займають значне місце в українській літературі. З давніх давен наша країна бореться за свої землі та незалежність. Історичні твори є місцем, де зберігаються спогади про давні часи, наш розвиток та становлення держави. Вони були рушієм національного відродження, тому досить важливо учням в школі показати всю важливість такого жанру, зацікавити та сприяти становленню їх як національно-свідомих громадян. Питання методики вивчення творів завжди є актуальними, тому що змінюються тренди й учні потребують нових підходів. Мною не було знайдено багато матеріалу чи досліджень цієї теми. Однак можна відзначити вклад Яценко Т.О., яка разом з іншими дослідниками розробила власну модельну програму [6], навчальний підручник [7] та написала різноманітні статті з методики літератури.

Історія незамінна частина нашого життя. Саме з неї ми дізнаємось як жили наші предки, розвивалась держава, створювались всі ті речі, якими зараз можемо вільно користуватись. Історія - це беззаперечний урок для нащадків, який треба запам'ятати. Саме тому в українській літературі твори з такою тематикою є чи не найважливішими. Ще з давніх давен письменники прагнули висвітлити те, що їх «болить», надихає чи вражає, прагнули донести своє бачення тієї чи іншої проблеми, достукатись до людей чи просто розважити свого читача. Для цього вони писали свої твори. Вони часто «зверталися до важливих, зламних періодів в історії України, створюючи силою свого таланту й творчої уяви яскраві образи минулих часів» [3]. І чимало з таких творів зараз додано у шкільну програму з української літератури.

Основними модельними програмами для 5 класу є:

1. Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Архипова В.П., Січкара С.І., Шило С.Б.) [1].
2. Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Яценко Т.О., Качак Т.Б., Кизилова В.В., Пахаренко В.І., Дячок С.О., Овдійчук Л.М., Слижук О.А., Макаренко В.М., Тригуб І.А.) [6].
3. Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Чумарна М.І., Пастушенко Н.М.) [4].

Усі вони мають на меті:

- Розвивати в учнів стійкий інтерес до читання.
- Удосконалювати навички виразного читання та будь-яку іншу читацьку діяльність.
- Діяти творчо.
- Розвивати усне і писемне мовлення учнів.
- Сприяти засвоєнню основних понять учнями і т.д.

Вони частково відрізняються переліком творів авторів, порядком вивчення їх. Тематичні розділи, куди внесені історичні твори відрізняються у кожній програмі та підручниках. Так у підручнику М. Чумарної та Н. Пастушенко маємо

«Таємниці людини і світу», куди входять міфи, казки, притчі, перекази та «Писемні свідки минувшини» з народним переказом та легендою. У Т. Яценко, В. Пахаренко, О. Слижук все здебільшого сформовано в одному розділі «Минуле українського народу: легенди, перекази, літописні оповіді». У підручнику В. Архипової, С. Січкара, С. Шило маємо розділи «Мистецький спадок нащадкам», де читаємо міфи, легенди і перекази та «Від казки до книги буття», де бачимо літописи.

Окрім усіх цих творів маємо повністю історичну прозу чи з її елементами в таких авторів як Зірка Мензатюк («Таємниця козацької шаблі»), Олександр Олесь («Україна в старовину», «Похід на Царгород», «Ярослав Мудрий», «Половці і Отрок»), Іван Нечуй-Левицький («Запорожці»), Сергій Плчинда («Богатирська застава»), Борис Грінченко («Украла»), Петро Шкурат («Запорозькі підводні човни»), Анатолій Горовий («Доки шабля в руці»), Наталена Королева «Кирило Кожум'яка» та інші. Варто зазначити, що перелік авторів наведений з різних модельних програм, а їх твори є як основні так і варіативні.

Під час вивчення цих жанрів варто звертати на вікові особливості учнів, подавати матеріал просто та цікаво. Історичні твори у школі найбільше з усіх сприяють розвитку національно-свідомої особливості. Завдяки їм можна виховати в учнів любов до рідного краю, патріотизм, заохотити до пізнання минулого нашого народу. Щоб забезпечити всі ці основні завдання та відповідати вимогам програми вчителі щоразу ретельно обирають різні методи для пояснення та вивчення матеріалу. Наприклад, можна вирушити у віртуальну екскурсію фортецями України під час опрацювання повісті Зірки Мензатюк «Таємниця козацької шаблі», в подорож у минуле разом із братами Києм, Щеком, Хоривом та їхньою сестрою Либідь чи просто пограти у «Мафію» із персонажами. Автори модельних програм також пропонують нам широкий вибір рубрик, завдань до кожної теми. Ось деякі з них: гра «Відгадай, хто я», «Загадкова скринька», «Я літописець», «Коло думок», різні запитання до тексту, міні проєкти та чимало інших.

Отже, твори історичної тематики є досить важливими для вивчення, адже допомагають краще усвідомити ті чи інші історичні процеси, події та загалом

дізнатись минуле народу. Саме тому вони мають бути у шкільній програмі, підручниках. Вчителям, у свою чергу, залишається цікаво та як з найкращого боку показати їх та зацікавити учнів до вивчення, адже ті займають значну частину життя дітей та мають на меті виховати певні цінності у кожному.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архипова В. П., Січкарь С. І., Шило С. Б. «Українська література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти : модельна навчальна програма. 2021. 27 с.
2. Архипова В. П., Січкарь С. І., Шило С. Б., Українська література : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Чернівці : Букрек, 2022. 240 с.
3. Загальна характеристика української історичної прози. URL: <https://ukrclassic.com.ua/katalog/teoriya-literaturi/2655-zagalna-kharakteristika-ukrajinskoji-istorichnoji-prozi> (дата звернення: 03.05.2025).
4. Чумарна М. І., Пастушенко Н. М. «Українська літератури. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти : модельна навчальна програма. 2021. 37 с.
5. Чумарна М. І., Пастушенко Н. М., Українська література : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2022. 182 с.
6. Яценко Т. О., Качак Т. Б., Кизилова В. В., Пахаренко В. І., Дячок С. О., Овдійчук Л. М., Слижук О. А., Макаренко В. М., Тригуб І. А. «Українська література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти : модельна навчальна програма. 2021. 70 с.
7. Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А., Українська література : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2022. 256 с.